

ישיבת הפתל - ירושלים

שיחת הגאון הרב אביגדר הלוי נבנצל שליט"א

לפרשת ויקרא (זכור) תשע"ט¹

החפץ לה' בעלות וזבחים פשמע בקול ה'

מעלת עבודת הקרבנות

"ויקרא אל משה, וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר: דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם, אדם כי יקריב מכם קרבן לה', מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם" (ויקרא א, א-ב). עבודת הקרבנות היא אחד משלשת העמודים שהעולם עומד עליהם - תורה, עבודה, וגמילות חסדים (אבות פ"א מ"ב). עבודה - זו עבודת הקרבנות. כשאברהם אבינו שואל את הקב"ה על ארץ ישראל, "במה אדע כי אירשנה" (בראשית טו, ח), הקב"ה עונה לו: "קחה לי עגלה משלשת" וכו' (שם, ט), וביארו חז"ל שהכוונה היא לעבודת הקרבנות (תענית כז, ב). הרי שקרבנות הם ענין גדול, שבגללו אנו זוכים לשבת בארץ ישראל.

גם על קרבן פסח נאמר: "ועבדת את העבדה הזאת בחדש הזה... והגדת לבנך ביום ההוא לאמר, בצבור זה עשה ה' לי בצאתי מצרים" (שמות יג, ה-ה). כלומר, בשביל "העבדה הזאת" של קרבן פסח, יחד עם אכילת מצה ומרור, יצאנו ממצרים. הרי שהקרבנות הם דבר גדול מאד, והם גם תופסים מקום נכבד בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה.

"לא דברתי על דברי עולה וזבח"

והנה, למרות כל זה, בהפטרת השבוע - פרשת זכור - אומר שמואל הנביא לשאול המלך: "החפץ לה' בעלות וזבחים, פשמע בקול ה'" (שמו"א טו, כב) - וכי חפץ הקב"ה שיקריבו לו קרבנות?! כך אומר שמואל הנביא. איך מתיישבים הדברים עם מה שראינו לעיל?

אפשר לכאורה לתרץ, ששמואל לא התכוין לומר שהקב"ה אינו חפץ בעולות וזבחים כלל. שמואל התכוין רק לומר, שיותר ממה שה' חפץ בעולות וזבחים, הוא חפץ שישמעו בקולו. אופן קריאת הפסוק וביאורו יהיו א"כ כך: "ויאמר שמואל: החפץ לה' בעלות וזבחים פשמע בקול ה'"?! - האם חפץ ה' בעולות וזבחים, כפי שהוא חפץ שישמעו בקולו?! והתשובה לשאלה רטורית זו היא - לא! ה' חפץ שישמעו בקולו יותר ממה שהוא חפץ בעולות וזבחים! אלא שמכל מקום, גם בעולות וזבחים ה' חפץ. כך היה אפשר להסביר.

ואולם מפיסוק הטעמים נראה שלא זו היא כוונת הפסוק. אם זו היתה הכוונה, הטעמים היו צריכים לחלק את הפסוק כך: "ויאמר שמואל / החפץ לה' בעלות וזבחים פשמע בקול ה'"²? ואולם הטעמים לא מחלקים את הפסוק כך, אלא כך: "ויאמר שמואל החפץ לה' בעלות וזבחים?! / פשמע בקול ה'"³! לפי חלוקה זו, משמעות הפסוק היא כך: שמואל שואל בתמיהה: וכי חפץ ה' בעולות וזבחים?! הרי הקב"ה אינו חפץ בהם כלל! כל

חפצו הוא רק שישמעו בקולו! וא"כ נמצא ששמואל אומר, שאין חפץ לה' בעולות וזבחים כלל.

גם במקומות נוספים נראה לכאורה שהנביאים מתחסמים אל הקרבנות כאילו אין הקב"ה חפץ בהם. אסף המשורר אומר (בשם ה'): "האוכל בשר אבירים ודם עתודים אשתה"?! (תהלים נ, ג). וכי אני זקוק לקרבנות בשביל אכילה ושתיה?! גם ירמיהו אומר: "עלותיכם ספו על זבחיכם ואכלו בשר. פי לא דברתי את זבוחיכם ולא צויתים ביום הוציאני אותם מארץ מצרים על דברי עולה וזבח" (ירמיהו ז, כא). מה פירוש "לא דברתי את זבוחיכם ולא צויתים ביום הוציאני אותם מארץ מצרים על דברי עולה וזבח"? הרי מפורש בתורה שבשביל לצאת ממצרים היה צריך להקריב קרבן פסח, לתת מהדם על המשקוף ועל שתי המזוזות, איך אפשר לומר לא דיברתי ולא צויתתי על דברי עולה וזבח?

התירוץ הוא, שהעולות והזבחים כן רצויים. יש בהם תועלת, ויש בהם התקרבות אל ה'. אבל בתנאי אחד! בתנאי שהמקריב את הקרבן מכויין את לבו לשמים. התורה אומרת (בפרשתנו) בעולת בהמה "אשה ריח ניחוח לה" (ויקרא א, ט), וכן בעולת העוף נאמר "אשה ריח ניחוח לה" (שם, יז), וכן בקרבן מנחה נאמר "אשה ריח ניחוח לה" (שם, ב, ב), ללמדך שאחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין את לבו לשמים (משנה מנחות קי, א). הקב"ה הרי לא צריך את הקרבן. מה הוא כן צריך? - את הלב שלך! "רחמנא ל פא בעי!" (עי' סנה' קו, ב) ולכן לא משנה איזה קרבן תביא, העיקר שהשקעת בו את הלב. "וכי תזבחו זבח שלמים לה', לרצונכם תזבחהו" (ויקרא יט, ה). "לא לרצוני אתם וזבחים אלא לרצונכם אתם וזבחים" (מנחות שם). בשבילכם אתם מקריבים, לא בשבילי.

ולכן את קרבן הפסח במצרים ה' ודאי רצה, שהרי הקריבו אותו מתוך מסירות נפש ממש, שהמצרים היו עלולים להרוג אותם על שרצו לשחוט את אלהיהם, וכשהקרבן בא מתוך מסירות נפש כזו, ה' ודאי רוצה אותו. אבל במלחמת שאול בעמלק הרי ה' רצה להפך! ה' צוה את שאול להמית "מאיש עד אשה, מעלל ועד יונק, משור ועד שן, מגמל ועד חמור" (שמו"א טו, ג). לא רצה קרבנות שבאו מעמלק. לכן כל הזבח הזה הוא תועבה. ה' לא חפץ בו. ועל זה אמר שמואל הנביא: החפץ לה' בעלות וזבחים פשמע בקול ה'"?! וכי הקב"ה מעוניין בקרבן כזה, שאין בו שמיעה בקול ה'? ודאי שלא! עדיף היה לשמוע בקול ה' ולא להביא אותו, מאשר להביא את הקרבן תוך שעוברים על ציווי ה' שאמר להמית את כל בהמות עמלק. אין כאן "ובלבד שיכוין את לבו לשמים". כי איזו כוונה לשמים יכולה להיות כשעוברים על רצון ה'?

החתם סופר עונה: אם היה נקבע פורים ל"ג באדר, היו כל ישראל עושים פורים ביום אחד, וכלם היו נמצאים במצב של "עד דלא ידע" ומתבטלים מתורה. כנראה רצונו לומר, שיש בזה סכנה לקיום העולם, כמבואר בנפש החיים (שער א' פט"ז בהגה"ה), ש"כל חיותם וקיומם של העולמות כולם הוא רק על ידי התורה הקדושה כשישראל עוסקין בה... ואילו היה העולם מקצהו ועד קצהו פנוי אף רגע אחד מעסק והתבוננות בתורה הקדושה, היו חוזרים כל העולמות לתהו ובהו".¹ לכן לא קבעו את פורים ביום המלחמה, אלא ביום המנוחה, ב"ד לפרזים, ובט"ו למוקפים. נמצא, שפיוס שאָלָה שותים אלה לומדים, וביום שאָלָה שותים אלה לומדים, ואין חשש שהעולם יסאר בלי תלמוד תורה⁶ (חתם סופר סוף פרשת תצוה דף פא ע"ב ד"ה לקיים).

היום זה כבר לא כל כך עוזר. היום רבים "מחמירים" לעשות שני ימי פורים - שוהים ב"ד בפרזים ובט"ו במוקפים, ויומיים לא לומדים... אבל כנראה שיש יהודים שכן לומדים בפורים⁷. עובדה שהעולם מתקיים גם בימי הפורים.

אבל חשבתי, חוץ ממה שכתב החתם סופר, אולי מותר לומר תירוץ נוסף לשאלתו, והוא זה: אם היו קובעים את פורים ביום הנצחון, היה נראה מזה כאילו השמחה וההודאה לה' היא רק על ההצלה הגשמית שהיתה ביום זה, שניצלנו מגזירת המן הרשע. והרי לא רק על זה אנו מודים לה', אלא גם ובעיקר אנו מודים ושמחים על התוצאה הרוחנית של התשובה, שחזרו וקיבלו את התורה מרצון (שבת פח, א), שזה היה רק לאחר המלחמה, כשנחו מאויביהם.

אמנם גם בסיני היתה קבלה גדולה, כמו שנקרא השבת, שאמרו שם "נעשה ונשמע" (שמות כד, ז), אבל למעשה היו צריכים לכפות עליהם הר כגיגית כדי שיקבלו את התורה (שבת שם). חז"ל באמת אומרים, "מכאן מודעא רבה לאורייתא" (שם), "שאם יזמינם הקב"ה לדין, למה לא קיימתם מה שקבלתם עליכם, יש להם תשובה - שקבלוה באונס"⁸ (רש"י שם). כלומר, הקבלה של "נעשה ונשמע" לא היתה כל כך בלב שלם ובנפש חפצה, ורק מחמת אונס קבלו את התורה. אבל עכשיו - "הדור קבלוה בימי אחשוורוש" (שבת שם). חוזרים ומקבלים את התורה, והפעם - בשמחה וברצון גמור⁹, וזה היה רק לאחר המלחמה, כשנחו מאויביהם.

למה באמת שבו וקבלו את התורה מרצון רק לאחר המלחמה, ולא בשעת המלחמה עצמה? שכן אם היו מקבלים את התורה בשעת המלחמה, היה נשאר שוב מקום לטענת אונס, שקבלו את עול התורה מפחד המלחמה. במקום הגיגית שהיתה בסיני, המן וכל שונאי ישראל שנלחמים בהם הם עכשיו הגיגית. לכן "הדור קבלוה" רק אחרי המלחמה, כשכבר עבר האונס, שאז ברור שהקבלה היא מרצון ולא מאונס. על כן קראו לימים האלה פורים - ל"ד ולט"ו, שבהם נחו מאויביהם, [ולא ל"ג ול"ד שבהם לחמו באויביהם] - כי דוקא בהם התבררה המדרגה של "קיימו וקבלו", שקבלו את התורה ברצון¹⁰, ולא מתוך הכרח וכפייה, ובטלה טענת "מודעא רבה לאורייתא" שהיתה

ישראל בזמן מרדכי ואסתר מתקנים את חטאו של שאול המלך

בענין האיסור להנות מממון של עמלק, חשבתי, הרי כתוב במגילה "וַתִּשָּׂא אֶסְתֵּר אֶת מַרְדֳּכָי עַל בֵּית הָמֶן" (אסתר ח, ב). איך מותר לאסתר למסור למרדכי את בית המן? הרי בית המן הוא ממון של עמלק, ואיך מסכים מרדכי לקחת אותו ולהנות ממנו?

חשבתי לומר, הרי המן נהרג ע"י אחשוורוש, והדין הוא שהרוגי מלכות נכסיהן למלך (סנה' מח, ב; רמב"ם פ"ד מהלכ' מלכים ה"ט). ממילא, ברגע שאחשוורוש ציוה לתלות את המן, הוא זכה בביתו ובכל רכושו. מעתה נכסים אלו כבר אינם נכסי המן אלא נכסי אחשוורוש, ומותרים בהנאה לישראל⁴.

והנה, מרדכי אמנם לקח את בית המן, אבל ישראל נהגו באופן שונה. אחשוורוש נתן רשות ליהודים "להשמיד לְהָרֵג וּלְאַבֵּד את כל חַיִּל עם ומדינה הצרים אִתָּם... וְשָׁלַח לְכָל מַלְכוּת (אסתר ח, יא), אבל ישראל לא מנצלים את הרשות הזו, "וּבַבַּיְתָה לֹא שָׁלַח אֶת יָדָם" (שם ט, י). למה לא שלחו? ומדוע מדגיש זאת הכתוב שלו ש פעמים? (שם; טו; שם; טו) אולי כדי לרמוז, שהיתה כאן כוונה מצד ישראל לתקן את חטאו של שאול המלך במלחמת עמלק. חטאו של שאול היה, שחמל "עַל מִיטֵב הַצֵּאֵן וְהַבְּקָר וְהַמִּשְׁנֵי וְעַל הַפָּרִים וְעַל כָּל הַטּוֹב, וְלֹא אָבֹו הַחֲרִימָם" (שמו"א טו, ט), בניגוד לציווי ה' שאמר לו, "לֹךְ וְהִפְתָּה אֶת עֵמֶלְק וְהַחֲרַמְתָּם אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ... וְהַמִּתָּה מְאִישׁ עַד אֲשֶׁה מְעַלְל וְעַד יִנָּק מִשׁוֹר וְעַד שֶׁהַ מְגֻמֵל וְעַד חֲמוֹר".

ישראל רוצים עכשיו לתקן את החטא הזה: שאול חמל על מיטב הצאן והבקר - אנו נלחם בעמלק ולא ניקח כלום⁵. [ונרמז ענין זה בפסוק עצמו: "וּבַבַּיְתָה לֹא שָׁלַח אֶת יָדָם" - ר"ת שאול (מהרא"ל צונץ, מלא העומר)]. כולם הבינו מעצמם, בלי שמרדכי ציוה על כך, שצריך לתקן כאן את הטענה שהיתה על שאול - "וַיַּעֲטֵט אֶל הַשָּׁלָל" (שמו"א טו, ט). אמנם לא בשביל ליטול לעצמו, אלא כדי להביא קרבן לה' (שם, כא), אבל בכל זאת הדבר נבע מתאנות שלל, להרגיש שלקחו שלל. לכן כאן לא לקחו שלל, להראות שהמלחמה היא רק לשם שמים, לא לשם ממון (ע"י רש"י אסתר ח, יא).

למה לא תקנו לעשות פורים ב"ג באדר, יום הנצחון במלחמה?

החת"ם סופר שואל, למה קבעו לעשות פורים ב"ד ובט"ו באדר, "בְּיָמֵי אֲשֶׁר נָחַו בָּהֶם הַיְהוּדִים מְאִיבֵיהֶם"? (אסתר ט, כב) למה לא קבעו לעשות ב"ג באדר, שבו "נִקְהְלוּ הַיְהוּדִים... לְשַׁלַּח יָד בְּמִבְקָשֵׁי רָעָתָם" (אסתר ט, ב), ובו היה עיקר הנס וההצלה, "אֲשֶׁר יִשְׁלְטוּ הַיְהוּדִים הַמָּה בְּשִׁנְאֵיהֶם... וַיַּעֲשׂוּ בְּשִׁנְאֵיהֶם כְּרָצוֹנָם" (שם, א-ה). הרי גם את פסח קבעה התורה בשבעת הימים שבין מכת בכורות לטביעת המצרים בים, ולא ביום שאחר כך, שבו כבר נחו מן המצרים; ואם כן, גם את פורים היה צריך לקבוע בצורה כזו - ביום שבו נצחו במלחמה, ולא ביום שאחריה. [ובשושן שנלחמו גם ב"ד - יעשו שני ימים פורים, ב"ג וב"ד, או שיעשו רק ביום השני, ב"ד].

השיחה נערכה לפי שטחיות הבנתו של העורך,
וכל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד.

1. לדעת הרב שליט"א, בכל פרשה בתורה יש קשר או הקבלה בין תחילת הפרשה לסופה. [מאמרו של הרב בענין זה פורסם בכתב העת "ירושתנו", כרך ג' (תשס"ט) עמ' קי"ח. כתב העת "ירושתנו" יוצא לאור פעם בשנה ע"י "מכון מורשת אשכנז" (בני ברק), ובו מחקרים וסקירות בתורתם של חכמי אשכנז, אורחותיהם ומנהגיהם].
הקשר בין תחילת הפרשה לסופה בפרשת ויקרא: "וַיִּנְדָּעָה לּוֹ לְכַפֵּר עָלָיו" (ויקרא א, ד) - "וַיִּכְפֹּר עָלָיו הַכֹּהֵן" (שם ה, כו).
קשר נוסף: "וַיִּזְכֹּר תְּמִים יַקְרִיבוּ... לְפָנָי ה'" (שם א, ג) - "וַיָּאֵת אֲשֶׁמוּ יָבִיא לָהּ אֵיל תְּמִים" (שם ה, כה).
2. וזאת ע"י זקף קטן בתיבת "שמואל", כך: "וַיִּאֲמֶר שְׂמוּאֵל, הַחֲפֹץ לָהּ בְּעֵלוֹת וּזְבָחִים כְּשֶׁמֶעַ בְּקוֹל ה'"!
3. שכן הטעם בתיבת "שמואל" הוא רביעי - "וַיִּאֲמֶר שְׂמוּאֵל הַחֲפֹץ לָהּ בְּעֵלוֹת וּזְבָחִים, כְּשֶׁמֶעַ בְּקוֹל ה'"! - שהוא מפסיק חלש יותר מן הזקף הקטן שבתביבת "וזבחים".
4. ונאמרו גם תירוצים אחרים, כגון: א) בית המן לא היה שלו, אלא הועמד לרשותו מטעם המלכות, והיה שייך למלכות; ב) המן היה עבדו של מרדכי (ע"י רש"י מגילה טו, א ד"ה וזה בא בפרובולובי), ומה שקנה עבד קנה רבו, וממונו של המן היה מלכתחילה של מרדכי; ג) האיסור להשתמש בממון עמלק הוא רק מה שנלקח ממנו בזמן של מלחמה עמו, משא"כ ממונו של המן לא ניטל ממנו במלחמה אלא במצות המלך. ויש עוד תירוצים.
5. הקשה השפת אמת (ליקוטים, סוף ספר שמות): אם רצו לתקן את חטאו של שאול, א"כ אדרבה, היה להם לבזו ולאבד הכל [כשיטת רש"י (דברים כה, יט)], שמצנת מחיית עמלק היא אף על רכושם]. וגם למה כתבו להם מרדכי ואסתר באגרות השניות "ושלם לבזו"? ובאר השפ"א, שבאמת אבדו את כל ממונם, וזהו "ובבזה לא שלחו את ידם", היינו שלא שלחו ידם להנות ממנו, אלא אבדוהו. ומה ששלחו להם מרדכי ואסתר "ושלם לבזו", היינו לבזו כדי לאבדו. ואולם הגר"י עה"ת (סטנצל אות ק") מביא בשם הגר"ח, שלא נתחייבו לאבד את שלל עמלק אלא אחר שבא לרשותם, אבל קודם לכן לא נתחייבו לאבדו. ע"ש.
6. לכאורה צ"ע על דברי החת"ס מדברי הראשונים, שנתקשו מאד בַּשְּׂאֵלָה, "מה ראו על ככה ומה הגיע אליהם לעשות ישראל אגודות במצוה הזו... ולמה חלקום לשתי כתות... היכן מצינו בתורה מצוה חלוקה בכך, והתורה אמרה תורה אחת ומשפט אחד יהיה לכם, וכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון" (לשון הרמב"ן ריש מס' מגילה). ע"י רמב"ן (שם) ור"ן (על הרי"ף שם) שהאריכו מאד בתירוץ שאלה זו. ולדברי החת"ס אין התחלה לשאלתם ואין צורך בתירוץיהם, שהרי מלכתחילה כך רצו אנשי כנה"ג, שפורים יתחלק לשני ימים, מהטעם שכתב החת"ס.
ואכן בחידושים על מס' מגילה (ב, א ד"ה י"ג) כתב החת"ס טעם אחר למה תקנו את פורים ביום המנוחה ולא ביום המלחמה והנס. והוא, מפני שקי"ל שיש להתענות ביום מלחמת עמלק, וממילא א"א לתקן ביום זה משתה ושמחה, ולכן תקנו לעשותם ביום המנוחה, ולא ביום המלחמה. וכתב עוד, שבעצם עיקר זמן השמחה היה צריך להיות ב"ג, אלא שנדחה ממקומו. ולפי תירוץ זה אתו שפיר דברי הראשונים, שהקשו למה לא תקנו לעשות כולם פורים ביום אחד - ב"ד, או בט"ו.
- לעומת זאת ב"משך חכמה" (שמות יב, טז) מבואר, שבאמת הזמן המתאים לכתחילה לקבוע בו את יום השמחה הוא ביום המנוחה, ולא ביום המלחמה. "כי כל העמים בדתותיהן הנימוסיות יעשו יום הנצחון יום מפלת אויבים לחוג חג הנצחון. לא כן בישראל, המה לא ישמחו על מפלת אויביהם, ולא יחוגו בשמחה על זה, וכמו שאמר (משלי כב, יז) בנפול אויבך אל תשמח ובהכשלו אל יגל לבך... לכן בנס פורים לא עשו יום טוב ביום שנתלה המן או ביום שהרגו בשונאיהם, כי זה אין שמחה לפני עמו ישראל. רק היום טוב הוא בימים אשר נחו מאויביהם". ומה שעושים יו"ט בשביעי של פסח, אין זה מחמת שהמצרים טבעו ביום זה בים, שהרי עוד לפני שיצאו מצרים כבר נצטוו לעשות יו"ט ביום זה (ע"י שמות יב, טז), ועל כרחך שטעם יו"ט זה הוא מסבה אחרת, ולא מחמת טביעת המצרים בים (משך חכמה שם).
7. בשיחה לפרשת משפטים תשס"ו הזכיר הרב שליט"א בהקשר לזה, שהגר"ח חיים קניבסקי שליט"א אף כתב ספר לביל פורים. וכנראה כוונתו היתה לקונטרס "בשער המלך" (על הקדמת הרמב"ם ל"יד החזקה" - נדפס בתוך ספר "שיח השדה" ח"א) שחיבר הגר"ח קניבסקי שליט"א, ואשר בסופו כתב הגר"ח כך: גמרותי בע"ה ליל פורים תשי"ז. כולל חזון איש. [וע"י ספר "תשובה מאהבה", הכולל מכתבי קודש שכתב מורנו הרב שליט"א להגר"ח קניבסקי שליט"א, ומכתבי תשובות שהשיב לו הגר"ח קניבסקי שליט"א - יצא לאור בתוספת ציונים ומקורות מאת הרב שמעון בא גד שליט"א בשנת תשע"ה - וע"ש בסי' ט"ז מכתב משנת תש"ן, ובו הודה הרב שליט"א להגר"ח שליט"א על הקונטרס הנ"ל שהעניק לו הגר"ח במתנה, והרב שליט"א כתב שם להגר"ח במכתב כמה הערות על הקונטרס הנ"ל, והגר"ח ענה לו במכתב על הערותיו. ע"ש].
8. הראשונים נחלקו, האם יש בתשובה זו ממש, או שאין בה ממש, ורק המינין סבורים שהיא תשובה המועילה, [אבל אנו מחזירים ואומרים להם, שאפי' לפי טעותם - אין להם טענה בזה, שכבר קבלוה כל ישראל ברצון נפשם בימי אחרשו"ש] [ריטב"א שבת פח, א]. והסוברים שאין בתשובה זו ממש, ושהיא טעות המינין - סברתם פשוטה, דהא דינא דמלכותא דינא בין באונס בין ברצון, ואם הקב"ה שהוא מלך העולם החליט לתת תורה לישראל, הרי שהתורה מחייבת אותנו בין אם נרצה ובין אם לא נרצה. ואין טענת "אונס" מועילה נגד גזירת המלך.
9. ומ"מ לא נתפרש במקרא או בחז"ל שהיה לכך מעמד מסוים של קבלה, אלא חז"ל ברוח דעתם הם שירדו לעומק משמעותם של המאורעות בימים ההם, ומסרו לנו כי בתקופת נס פורים התחולל שינוי פנימי בכללות היחס של עם ישראל אל התורה ועבודת ה', וכי מתוך כללות האומה עלתה אז קבלת תורה מחודשת. ונראה דמשום כך כל הענין נלמד רק מדרשא ורמז - "קיימו וקבלו היהודים", קיימו מה שקיבלו כבר (שבת פח, א) - כי כשם שהנס היה נסתר, כך גם קבלת התורה המחודשת נעשתה בהסתר, ולא באופן גלוי ומפורסם, ולכן גם הביטוי שלה בכתוב הוא בדרך רמז, ולא באופן מפורש].
10. וכמו שהקדימו בסיני "נעשה" ל"נשמע", כך הקדימו בימי אחרשו"ש "קיימו" ל"קבלו". וכן נאמר "וְכָל הַיְהוּדִים אֶת אֲשֶׁר הִחְלוּ לַעֲשׂוֹת" (אסתר ט, כג), בלשון יחיד, וכן בפסוק "קיימו וקבלו היהודים", הכתיב הוא "קיימו וקבלו היהודים", בלשון יחיד. לרמז שנעשו אגודה אחת כמו במעמד הר סיני שנאמר בו "וַיִּתֵּן שֵׁם יִשְׂרָאֵל לְנֶדְ הָהָר" (שמות יט, ב), כאיש אחד בלב אחד (רש"י שם), שזהו תנאי לקבלת התורה (שפת אמת לפורים תרס"א). ועוד אמרו, שבסיני הוסיף משה יום אחד מדעתו (שבת פז, א), וכן בשושן הוסיפה אסתר יום אחד מדעתה - "וַיִּתְאַמֵּר אֶסְתֵּר, אִם עַל הַמֶּלֶךְ טוֹב יִתֵּן גַּם מִתָּר אֲשֶׁר בְּשׁוֹשָׁן לַעֲשׂוֹת פְּדַת הַיּוֹם" (אסתר ט, יג).